

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

*Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай
болон түүнийг дагаж гарах хууль, УИХ-ын бусад
шийдвэрийн төслийн талаар*

Нэг.Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөлд малчдын хамтын үүсгэл санаачилгын байгууллага болох Малчин өрхийн анхдагч холбооны эрх зүйн байдлын талаар зохицуулсан бөгөөд зэргэлдээ нутагладаг буюу нэг нутаг усны, бэлчээрийг хамтран ашигладаг, газар нутгийн онцлог, бэлчээрийн нөхцөл байдлаас хамаарч 20-оос доошгүй малчин өрх нийлж энэ холбоог байгуулахаар тусгалаа. Анхдагч холбоо нь гишүүдийнхээ боловсрол, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх, төрийн мэдээллийн үйлчилгээг хүргэх; малын эрүүл мэнд, үржил, чанар, ашиг шимийг дээшлүүлэх, гэрээт бэлчээрийн газар, байгалийн нөөцийг зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх, мал, малын гаралтай түүхий эд, бүтээгдэхүүнийг бэлтгэх, борлуулахад дэмжлэг үзүүлэх гэсэн 4 үндсэн чиглэлийн үйл ажиллагаанд гишүүдийнхээ эрх, ашиг сонирхлыг илэрхийлж, зохион байгуулж оролцох юм. Бэлчээрийг сумын Засаг даргатай байгуулсан гэрээний үндсэн дээр хуваарьтай ашиглаж, доройтлоос сэргийлэх, сайжруулах, хамгаалах ажлыг хийхээр төсөлд тусгалаа.

Хуулийн төсөлд “малчин өрх” гэж мал аж ахуй эрхэлж, мал, түүний ашиг шимээр үндсэн орлогоо олдог өрхийг ойлгохоор тусгасан. Малчин өрх нь өөрийн болон бусдын өмчийн малыг малладаг байж болох бөгөөд малынхаа ашиг шимээр амьжиргаагаа залгуулдаг байх нь гол шалгуур болно. “Малчин өрхийн анхдагч холбоо” гэж сайн дурын үндсэн дээр, нийтлэг эрх ашгийнхаа төлөө нэгдэж, энэ хуулийн дагуу байгуулагдсан хуулийн этгээдийг ойлгохоор нэр томъёоны тодорхойлолтыг хийв. Бэлчээрийн газрын тухай ойлголт нь газрын хуулиар зохицуулах харилцаанд хамаарах тул “гэрээт бэлчээрийн газар” гэсэн нэр томъёог уг төсөлтэй хамт боловсруулсан Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгаж, анхдагч хуулийн төсөлдөө эшилж оруулав. Сумын Засаг дарга сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийг үндэслэн малчин өрхийн анхдагч холбоотой гэрээ байгуулж ашиглуулж байгаа 4 улирлын бэлчээрийг хамааруулахаар тусгав.

Малчин өрхийн холбоо нь гишүүддээ үйлчилдэг, ашгийн төлөө бус хуулийн этгээд байх бөгөөд холбооны үйл ажиллагаанд баримтлах зарчим, дүрэмд тусгах асуудлыг төсөлд тусгайлан заасан болно.

Сумын малчин өрхийн холбоо нь тухайн суманд үйл ажиллагаа явуулж байгаа Анхдагч холбоодын гишүүнчлэлтэй байх ба тэдгээр анхдагч холбооны Ахлагч нараас бүрдэнэ. Аймгийн малчин өрхийн холбоо нь сумын малчин өрхийн холбоо бүрээс сонгогдсон 2 гишүүний төлөөллөөс бүрдэхээр, улсын хэмжээнд Малчин өрхийн нэгдсэн холбоо ажиллах, уг холбоо нь аймгийн малчин өрхийн холбооны дарга нараас бүрдэхээр тусгалаа. Сум, аймгийн болон малчин өрхийн нэгдсэн холбоо доод шатны холбоодын үйл ажиллагааг уялдуулан, зохион байгуулалтаар хангах, тухайн шатны бодлогын баримт бичиг, төрийн бодлого, үйл ажиллагаанд малчин өрх, холбооны эрх, ашиг сонирхлыг тусгах нийтлэг чиг үүргийг хэрэгжүүлэх юм.

Малчин өрхийн анхдагч холбоо нь суурь нэгж болохын хувьд бүх гишүүдийн хурал, түүний чөлөө цагт Тэргүүлэгчид, Ахлагч гэсэн удирдлагын бүтэцтэй байх бөгөөд эдгээр институцын үйл ажиллагаа, зохион байгуулалт, эрх, үүрэг, түүнчлэн гишүүнчлэлийн талаар төсөлд тусгайлан зохицуулсан болно.

Холбооны санхүүжилт нь гишүүнчлэлийн хураамж; хууль тогтоомжийн дагуу олгосон санхүүжилт; хуульд заасан үйл ажиллагаа эрхэлж олсон орлого; гадаад, дотоодын хуулийн этгээд, хувь хүний хандив, тусламж; хууль тогтоомж, дүрэмд заасан бусад эх үүсвэрээс бүрдэх ба түүнийг дээр дурдсан 4 үндсэн чиглэлийн үйл ажиллагаа болон дүрэмд заасан бусад үйл ажиллагаанд зарцуулахаар тусгав.

Түүнчлэн малчин өрхийн холбооноос төрийн байгууллага, албан тушаалтантай хэрхэн харилцах, холбоонд төрөөс үзүүлэх дэмжлэгийн талаар төсөлд тусгасан болно.

Хоёр.Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөлтэй хамт боловсруулсан хууль тогтоомжийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төсөлтэй хамт дараах хууль тогтоомжийн төслүүдийг боловсрууллаа. Үүнд:

- 1/Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай;
- 2/Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай;
- 3/Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай;
- 4/Төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 5/Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай;
- 6/Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай;
- 7/Боловсролын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 8/Хоршооны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 9/Усны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай;
- 10/Амьтны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 11/Байгалийн ургамлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 12/Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай;
- 13/Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай /Улсын Их Хурлын 2011 оны 30 дугаар тогтоол/;
- 14/Тогтоолд нэмэлт оруулах тухай /Улсын Их Хурлын 2012 оны 74 дүгээр тогтоол/.

Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээрийг гэрээгээр ашиглуулахаар заасантай холбоотойгоор Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 4 зүйлтэй байхаар боловсрууллаа.

Хуулийн төсөлд гэрээт бэлчээрийн газар, бэлчээрийн даац зэрэг нэр томъёог тодорхойлж, гэрээгээр ашиглуулах бэлчээрийн зааг, хэмжээ, байршлыг тогтоох, бэлчээрийг зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх үйл ажиллагааг төлөвлөх,

хариуцан гүйцэтгэх этгээд, бусад оролцогч талуудын эрх, үүргийг тогтоох зэрэг харилцааг зохицуулахаар тусгалаа.

Гэрээгээр ашиглуулах бэлчээрийн зааг, хэмжээ, байршлыг аймгийн газар зохион байгуулалтын ерөнхий төлөвлөгөө болон сумын газар зохион байгуулалтын тухайн жилийн төлөвлөгөөнд нийцүүлэн бэлчээр ашиглагч малчин өрхийн анхдагч холбоодын нэгдсэн шийдэл буюу багийн иргэдийн Нийтийн Хурлын шийдвэрийг үндэслэн сумын Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал тогтоохоор, уг шийдвэрийг үндэслэн сумын Засаг дарга анхдагч холбоотой бэлчээр ашиглалтын гэрээ байгуулахаар төсөлд тусгалаа. Гэрээний бүртгэл болон гэрээгээр ашиглуулсан бэлчээрийн талаарх мэдээллийг газрын нэгдмэл сангийн тайланд тусгах ажлыг сумын газрын даамал хариуцахаар зохицуулав.

Бэлчээрийн даацыг сумын газрын даамал, сумын бэлчээр хариуцсан мэргэжилтэнтэй хамтран жил бүр тогтоож, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих болно.

Малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээрийн газар ашиглуулах гэрээ байгуулах журам, гэрээний загварыг хөдөө аж ахуйн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, газрын асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хамтран батлахаар тусгав. Уг гэрээг 15 хүртэл жилийн хугацаатай байгуулах бөгөөд гэрээний үүргийн биелэлтийг харгалзан анх гэрээ байгуулсан хугацаагаар сунгаж болно.

Байгалийн гамшиг, гэнэтийн бусад аюулын улмаас өөр аймаг, сумын нутаг дэвсгэрт нүүдэллэх шаардлага гарвал тухайн шатны Засаг дарга нар уг асуудлыг бэлчээрийн даацад нийцүүлэн хэлэлцэн шийдвэрлэх, анхдагч холбооны гэрээгээр ашиглаж байгаа бэлчээрт бусдын мал оруулах асуудлыг гэрээний нөхцөлд тусгахаар заав.

Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлаар малчин өрхийн анхдагч холбоонд гэрээгээр ашиглуулах бэлчээрийн зааг, хэмжээ, байршлыг тогтоохоор Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулж байгаатай холбоотойгоор Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж, түүний удирдлагын тухай хуулийн сумын чиг үүрэг хэсэгт бэлчээрийн ашиглалт, хамгаалалтын асуудлыг нэмж тусгав.

Багийн газар нутгийн хэмжээ, малчин өрхийн тооноос хамаарч нэг багт хэд хэдэн анхдагч холбоо байж болох тул баг дотроо бэлчээрийн зааг, байршлаа шийдэх зорилгоор Нэгжийн хуулийн 23 дугаар зүйлд багийн чиг үүрэгт малчин өрхийн анхдагч холбоонд бэлчээрийн зориулалтаар ашиглуулах газрын зааг, байршлын талаар шийдвэр гаргах талаар зохицуулалтыг тусгав.

Газрын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд сумын Засаг дарга бэлчээрийн газрыг малчин өрхийн анхдагч холбоонд ашиглуулах гэрээг байгуулахаар тусгасантай холбогдуулан уг гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих, бэлчээрийг зохистой ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлыг зохион байгуулах асуудлыг Нэгжийн хууль дахь сумын Засаг даргын бүрэн эрхэд нэмэхээр тусгасан болно.

Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малын тоо толгойн албан татварын тухай хуулиар тухайн сумын нутаг дэвсгэрт байгаа малын тоо толгой тутамд 0-2000 төгрөгийн албан татвар ногдуулах эрх хэмжээг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд олгосон байдаг. Татварын хэмжээг тогтоохдоо харгалзан үзэх шалгуур үзүүлэлтийг хуульд заагаагүй байсан тул бэлчээрийг хуваарьтай ашиглах, байгалийн жамаар нөхөн сэргэх нөхцөл боломжоор хангах зорилгоор малын тоог бууруулах шаардлагын үүднээс уг татварын хэмжээг тогтоохдоо бэлчээрийн даацыг харгалзан хуульд заасан дээрх хязгаарт багтаан шийдвэрлэх нь зүйтэй гэж үзсэн болно.

Төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Төсвийн тухай хуулийн 60 дугаар зүйлийн 60.1 дэх хэсэгт заасан Орон нутгийн хөгжлийн сангийн эх үүсвэрийн нэг болох малын тоо толгойн албан татварын орлогыг бэлчээрийн менежментийг сайжруулахад зарцуулахаар заасныг бэлчээрийн даац тогтоох, бэлчээрийн төлөв байдлын үнэлгээ хийх, бэлчээр ашиглалтын гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих ажлыг зохион байгуулахад зарцуулахаар нарийвчлан тодорхой болгов.

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Нэмэгдсэн өртгийн албан татварын тухай хуулийн 13.1.29-д малчин, мал бүхий этгээдийн борлуулсан таван хошуу мал, анхан шатны боловсруулалтад ороогүй мах, сүү, арьс шир, ноолуур, хонь болон тэмээний ноос, сарлагийн хөөврийг нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлсөн атал мөн хуулийн 14.1-д мал аж ахуй, газар тариалангийн үйлдвэрлэл эрхэлдэг **хувь хүн**, хуулийн этгээд өөрөө бэлтгэсэн буюу тариалсан, үйлдвэрлэлийн анхан шатны боловсруулалтад ороогүй мах, сүү, өндөг, арьс шир, хонь, тэмээний ноос, ноолуур, сарлагийн хөөвөр, мах боловсруулах үйлдвэрлэлд зориулан бэлтгэх таван хошуу мал, төмс, хүнсний ногоо, жимс жимсгэнэ болон дотооддоо үйлдвэрлэсэн гурилыг дотоодын үйлдвэрлэгчдэд борлуулсан бол үнийн дүнд нь 10 хувийн албан татвар шингэсэн гэж үзэж, тэдгээрийг худалдан авсан албан татвар суутган төлөгчийн албан татварыг уг хувиар хасч тооцохоор заасан нь логикгүй, ойлгомжгүй байдлыг үүсгэж байгаа юм.

Өөрөөр хэлбэл, малчин, мал бүхий этгээд эдгээр түүхий эдийг борлуулахад нэмэгдсэн өртгийн албан татвараас чөлөөлөгдөж байгаа тул малчин гишүүдийнхээ эдгээр түүхий эдийг борлуулж байгаа малчдын хоршоог мөн чөлөөлөх нь логикийн хувьд зөв болох юм.

Үүнээс гадна түүхий эд бэлтгэлийн тогтолцоог бүрдүүлэх, ченжийн оролцоог бууруулахад малчдын хоршоог дэмжих нь оновчтой хөшүүрэг болох талаар судлаачдын хийсэн судалгаа, дүгнэлт, зөвлөмжийн дагуу мөн хуулийн 13.1.29-ийн “хувь хүн” гэснийг хасч, татварын чөлөөлөлт хэсэгт “малчдын хоршоо”-г нэмэхээр төсөлд тусгав.

Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлал, зохицуулах харилцааны гол цөм нь байгалийн нөөц, бэлчээрийг зохистой ашиглах, хамгаалах асуудал байгаа тул бэлчээр хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд Байгаль орчин, уур амьсгалын сангийн хөрөнгийн тодорхой хэсгийг зарцуулах шаардлагатай гэж үзэж, Засгийн газрын тусгай сангийн тухай хуулийн 7.3-т нэмэлт оруулахаар төсөлд тусгав.

Боловсролын ерөнхий хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн үзэл баримтлалын хүрээнд малчдын боловсрол, мэдлэг, ур чадварыг дээшлүүлэх зорилгоор Боловсролын ерөнхий хуулийн 3.1.7-д “насан туршийн суралцахуй” гэж хүн хэрэгцээ, сонирхол, боломж, нөхцөлдөө нийцүүлэн орон зай, цаг хугацаанаас үл хамааран мэргэжил, боловсрол, мэдлэг, чадвараа албан, албан бус сургалтаар болон амьдралын орчинд суралцах замаар тасралтгүй хөгжүүлэх, дээшлүүлэх үйл ажиллагааг; 17 дугаар зүйлийн 17.1-д боловсролын байгууллага нь боловсролын эрдэм шинжилгээ, арга зүйн, үнэлгээний, чанарын баталгаажуулалт-магадлан итгэмжлэлийн, боловсролын сургалтын байгууллага, насан туршийн суралцахуйн төвөөс бүрдэхээр, 17.6-д насан туршийн суралцахуйн төв нь иргэний албан, албан бус сургалтаар боловсрол эзэмших, бие даан суралцахад мэдээллээр ханган, зөвлөн туслах, удирдан зохион байгуулах чиг үүргийг хэрэгжүүлэхээр, 17.7-д насан туршийн суралцахуйн төв нь бичиг үсгийн болон ерөнхий боловсрол нөхөн эзэмшүүлэх сургалтыг төлбөргүй зохион байгуулахаар, 29 дүгээр зүйлийн 29.1.4-т аймаг, сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал насан туршийн суралцахуйн төвийн үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлж, санхүүжилтийг батлахаар тус тус заасныг хэрэгжүүлэх хөшүүрэг болгож, мөн хуулийн 31 дүгээр зүйл дэх сумын Засаг даргын бүрэн эрхэд малчин өрхийн анхдагч холбоотой хамтран ажиллах, малчин өрхийн гишүүнийг насан туршийн суралцахуйн сургалтад хамруулах асуудлыг тусгав.

Хоршооны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд заасан малын гаралтай түүхий эд нийлүүлэлтийн оновчтой тогтолцоо бүрдүүлэх ажлын хүрээнд хоршоо бусад хоршоодтой, эсхүл аж ахуйн нэгжтэй хамтран дундын хоршоо байгуулахыг дэмжих зорилгоор дундын хоршооны өөрийн хөрөнгөд нэг гишүүний оруулах хувь хөрөнгийн хэмжээг нэмэгдүүлэх шаардлагатай гэж үзэж Хоршооны тухай хуулийн 24.2-ыг өөрчлөн найруулахаар төсөлд тусгав.

Дундын хоршооны үйл ажиллагааг хоршооны дарга л удирдан зохион байгуулах боломжтой бөгөөд хууль батлагдсанаас хойших хугацаанд энэ талаар хоршоологчдоос ирүүлсэн саналын дагуу 36.6-ын “Дундын хоршооны даргаар аль нэг гишүүн хоршоо болон хуулийн этгээдийн удирдлагад давхар ажиллахыг хориглоно.” гэсэн заалтыг хүчингүй болсонд тооцохоор төсөлд тусгасан болно.

Усны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Амьтны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Байгалийн ургамлын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн талаар:

Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн үзэл баримтлалд нийцүүлэх зорилгоор Усны тухай хуульд заасан багийн Засаг даргын бүрэн эрх, Амьтны тухай хуульд заасан сумын Засаг даргын бүрэн эрх, Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуульд заасан багийн Засаг даргын бүрэн эрхэд тус тус малчин өрхийн анхдагч холбоотой хамтран ажиллах асуудлыг нэмж тусгав.

Түүнчлэн Байгаль орчныг хамгаалах тухай хуулийн 32 дугаар зүйлд Засгийн газар байгаль орчныг хамгаалах талаархи төрийн гүйцэтгэх байгууллагын тодорхой чиг үүргийг гэрээний үндсэн дээр байгаль орчныг хамгаалах дүрмийн зорилго бүхий төрийн бус байгууллагад эсхүл тухайн нутгийн иргэдийн сайн дурын үндсэн дээр нэгдэн байгуулагдсан этгээдэд шилжүүлж, түүний хэрэгжилтийг санхүүжүүлж болохоор заасныг тодотгон малчин өрхийн холбоогоор гүйцэтгүүлж болох зохицуулалтыг хийсэн болно.

Байгалийн ургамлын тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 3 дахь хэсэгт ургамлыг нөхөн сэргээх буюу нөхөн сэргэх нөхцөлийг бүрдүүлэх, хамгаалах зорилгоор бэлчээр, хадлангийн газрыг хуваарьтай, даацад нь тохируулж ашиглуулах асуудлыг сум, баг, дүүрэг, хорооны Засаг дарга шийдвэрлэхээр заасныг Малчин өрхийн холбооны эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд уг шийдвэрийг сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал гаргахаар заасантай нийцүүлэх зорилгоор холбогдох хуульд заасны дагуу шийдвэрлэхээр төсөлд тусгав.

Монгол Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийн талаар:

Улсын Их Хурлын 2011 оны “Үндэсний үйлдвэрлэгчдийг дэмжих, ажлын байр нэмэгдүүлэх зарим арга хэмжээний тухай” 30 дугаар тогтоолоор хонь, тэмээний ноос, сарлагийн хөөвөрт олгох, Улсын Их Хурлын 2012 оны “Малчид, үндэсний үйлдвэрлэгчдийг дэмжих зарим арга хэмжээний тухай” 74 дүгээр тогтоолоор бог малын арьс, адуу, үхрийн ширэнд олгох урамшууллын хэмжээг тогтоосон ба үүнд малчин, мал бүхий этгээдийн бэлтгэж, үндэсний боловсруулах үйлдвэрт тушаасан түүхий эдийг хамааруулахаар заасан байдаг.

Эдгээр тогтоолыг анх батлахдаа хоршооны гишүүн малчин, мал бүхий этгээдэд олгохоор заасан байсныг 2015 оны 40, 2016 оны 45 дугаар тогтоолоор тус тус өөрчлөлт оруулж, “хоршооны гишүүн” гэснийг хассан бөгөөд энэ нь Малчин өрхийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд заасан түүхий эд бэлтгэлийг хоршоогоор дамжуулах, малчдын хоршоог дэмжих асуудалтай нийцэхгүй байх тул хоршооны гишүүн малчин, мал бүхий этгээдэд дээрх урамшууллыг олгохоор тогтоолд нэмэлт оруулахаар төсөлд тусгав.

---oOo---